

PRZEJŚCIE NA PEŁNE KSIĘGI

Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych (pełnej księgowości) występuje po przekroczeniu limitu przychodów w wysokości **2 000 000 euro**. Dokonując przeliczenia, według średniego kursu euro z dnia 1 października 2021 r., limit ten wynosi **9 188 200 zł**. Wobec czego, jednostki, których przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy przekroczą ten limit, zobowiązane będą do prowadzenia **ksiąg rachunkowych w 2022 r.**

Jakie prace trzeba wykonać na koniec roku?

Dla podatników opłacających podatek dochodowy na zasadach ogólnych i prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów, zakończenie roku podatkowego pokrywa się z końcem roku kalendarzowego i przed otwarciem ksiąg rachunkowych wiąże się z koniecznością ustalenia przede wszystkim wysokości dochodu osiągniętego w roku podatkowym. W tym celu należy:

1. sporządzić spis z natury,
2. wycenić składniki majątku objęte spisem z natury,
3. wpisać spis z natury do księgi,
4. sporządzić roczne zestawienie (w sytuacji gdy podatnik nie dokonuje podsumowania zapisów kolejnych miesięcy narastająco od początku roku),
5. ustalić wysokość dochodu, osiągniętego w roku podatkowym w sposób określony w objaśnieniach do podatkowej księgi przychodów i rozchodów.

Księga przychodów i rozchodów jako uproszczona forma ewidencji podatkowej rejestruje w zasadzie jedynie przychody i koszty, nie zawiera więc informacji, które zgodnie z zasadami rachunkowości muszą być uwzględnione w utworzonym bilansie otwarcia.

Prawie zawsze firma taka posiada aktywa trwałe i obrotowe, a w nim występujące składniki, takie jak: zapasy towarów, wyrobów i półfabrykatów, środki pieniężne w kasie i na rachunku bankowym, ewentualne udziały finansowe w innych podmiotach gospodarczych, szeroki zakres środków trwałych, środki transportu, wartości niematerialne i prawne.

To wszystko stanowi **aktywa** firmy określające posiadany przez nią majątek. Musimy też dokładnie określić źródła jego finansowania, czyli **pasywa**. Dopiero te informacje pozwolą stworzyć **bilans otwarcia**.

Na podstawie danych z księgi nie jesteśmy w stanie stworzyć bilansu otwarcia, gdyż księga nie zawiera danych niezbędnych do tego celu. Pewne informacje można co prawda zaczerpnąć z dodatkowych rejestrów, np. ewidencji środków trwałych lub ewidencji wyposażenia, ale jest to tylko wycinek niezbędnych informacji.

Dlatego jedynym rozwiązaniem umożliwiającym określenie bilansu otwarcia jest pełna inwentaryzacja rzeczywistego stanu środków finansowych i rzeczowych, wierzytelności, a także kapitałów własnych i obcych zaangażowanych w działalność i sporządzenie na jej podstawie inwentarza.

Co powinien zawierać wykaz aktywów i pasywów

Księgi rachunkowe otwiera się według sporządzonego przez jednostkę wykazu aktywów i pasywów (inwentarza). W tym celu niezbędne jest przeprowadzenie w jednostce inwentaryzacji wszystkich składników majątku i źródeł ich pochodzenia.

Jednostka musi zatem zinwentaryzować:

1. środki trwałe z ewidencji stanowiącej podstawę odpisów amortyzacyjnych w wartości brutto oraz dotychczasowe ich umorzenie (w szyku rozwartym),
2. wyposażenie (składniki o niskiej wartości),
3. wartości niematerialne i prawne,
4. zapasy materiałów, wyrobów, produkcji w toku,
5. należności od kontrahentów, zobowiązania z tytułów podatkowych i ubezpieczeniowych oraz inne rozrachunki oraz zaliczki wpłacone dostawcom,
6. należne dopłaty właścicieli,
7. środki pieniężne w kasach i na rachunkach bankowych oraz kredyty, papiery wartościowe, udziały w obcych jednostkach,
8. kapitały własne,
9. zobowiązania wobec dostawców, zobowiązania publicznoprawne i inne zobowiązania.

Jak zaprezentować w bilansie otwarcia należności od odbiorców

Większość firm realizuje sprzedaż z odroczonym **terminem płatności**, udzielając tzw. kredytu kupieckiego. W praktyce oznacza to, że towar faktycznie został już sprzedany jednak zapłata nie trafiła na konto bankowe. **Ustalając wartość należności, należy o tym pamiętać.** Sprawa jest ułatwiona, jeśli firma prowadziła dokumentację, z której wynika pełna informacja, od których kontrahentów i jaka kwota się należy. Wówczas wskazane jest wykazanie tych należności na kontach analitycznych, przypisanych poszczególnym kontrahentom. W przypadku gdy firma nie posiada takiej dokumentacji, wówczas musi odtworzyć te informacje poprzez analizę i porównanie wystawionych faktur, wyciągów bankowych i wpływów do kasy.

Dopuszczalne jest oczywiście podanie należności od kontrahentów jako zbiorczej kwoty na koncie syntetycznym bilansu otwarcia. Będzie to jednak informacja uboga, dlatego warto pokusić się o faktyczne uporządkowanie należności już w momencie otwierania ksiąg rachunkowych.

Wyszczególnić też powinniśmy inne należności:

1. od dostawców z tytułu przekazanych im zaliczek na poczet jeszcze niezrealizowanych dostaw,
2. od pracowników z tytułu pobranych i nierozliczonych zaliczek,
3. o charakterze publicznoprawnym, jak ewentualne nadpłaty podatków, ZUS,
4. sporne.

Jak zaprezentować w bilansie otwarcia zobowiązania

Większość firm realizuje zakupy z **odroczonym terminem płatności**.

Wyszczególnić należy:

1. zobowiązania z tytułu towarów i usług
2. zaliczki wpłacone dostawcom na poczet towarów, materiałów, usług
3. wobec pracowników z tytułu zaliczek, wynagrodzeń
4. o charakterze publicznoprawnym
5. kredyty i pożyczki.

Jak ustalić salda początkowe niektórych aktywów

Kasa. Saldem początkowym konta „Kasa” w bilansie otwarcia jednostki jest faktyczna ilość środków pieniężnych posiadanych w kasie firmy w dniu przejścia na księgi rachunkowe. Równocześnie jest to saldo

początkowe dla pierwszego raportu kasowego, który zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości powinien być prowadzony na bieżąco w jednostce. Raport kasowy jest dokumentem źródłowym, umożliwiającym prawidłowe księgowanie wpływów i wydatków gotówkowych w jednostce gospodarczej.

Rachunek bankowy. Saldem początkowym tego konta jest saldo końcowe wyciągu bankowego z dnia zakończenia prowadzenia księgi przychodów i rozchodów.

Papiery wartościowe. Wystawione są imiennie na osobę fizyczną prowadzącą dotychczas działalność w oparciu o księgę przychodów i rozchodów. Jest więc sprawą właściciela firmy, czy posiadane papiery wartościowe uzna za majątek firmy, jeżeli tak, to należy sporządzić ich specyfikację i wprowadzić jako aktywa do bilansu otwarcia.

Udziały w innych jednostkach. Jeżeli firma ma udziały w innym podmiocie gospodarczym (np. w przypadku spółek cywilnych), należy na podstawie posiadanej umowy spółki, do której wniesiono udział oraz potwierdzenia zarządu jednostki o wysokości udziału, zaprezentować je w bilansie otwarcia.

Weksle obce. Jeżeli wynikające z nich należności mają być egzekwowane przez firmę i na jej rachunek, należy sporządzić specyfikację tych weksli z określeniem nazwy ich wystawcy, daty wystawienia, kwoty i terminu wykupu.

W jaki sposób inwentaryzować kredyty bankowe i pożyczki

Jednym z głównych źródeł finansowania działalności gospodarczej są kredyty bankowe. Stan zadłużenia wobec banku wynikać powinien z **ostatniego wyciągu bankowego lub z uzyskanego z banku salda na ten dzień** dotyczącego rozliczenia kredytu. Z uwagi na określony w ustawie wymóg dotyczący podziału na kredyty długo i krótkoterminowe, należy sprawdzić zawarte z bankiem umowy. Analogicznie inwentaryzacji podlegają pożyczki zaciągnięte przez firmę od osób prawnych lub fizycznych. Wymaganą w tym przypadku dokumentacją jest zawarta umowa pożyczki oraz wyciąg bankowy lub dowód wpłaty gotówkowej dokonanej przez pożyczkodawcę.

Jak ustalić wysokość kapitału własnego

Kapitał własny jest ostatnią w zasadzie pozycją, której zadaniem jest zrównoważenie obu stron bilansu, tzn. aktywów i pasywów. W tym miejscu warto zwrócić uwagę, że nieco inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku osób fizycznych, a inaczej w przypadku spółek, np. cywilnych. **Wykazany kapitał własny jest źródłem finansowania** aktywów pochodzących z wkładu własnego właściciela i wypracowanego w okresie działalności nieskonsumowanego zysku.

Osoba fizyczna ma prawo (w przeciwieństwie do osoby prawnej) do swobodnego czerpania gotówki na własne potrzeby, zarówno w okresie prowadzenia księgi przychodów i rozchodów, jak i ksiąg rachunkowych. Operacja taka na książce przychodów i rozchodów nie wymagała żadnego udokumentowania, natomiast po przejściu na księgę rachunkową każdorazowo powinna być zaksięgowana na koncie „Rozrachunki z właścicielem” w korespondencji z kontem „Kasa” i raportem kasowym lub kontem „Rachunek bankowy” i wyciągiem bankowym.

W przypadku spółki cywilnej kapitał własny musi być zgodny z kapitałem założycielskim wspólników wykazany w umowie spółki.

Inwentarz na dzień 01.01.2022r.

Jednostka sporządza inwentarz według ustawowego wzoru.

Przykład Inwentarza:

Inwentarz sporządzony na 31.12.2011 r. PHU "Maro" Jan Kowalski		
Lp.	Składnik majątku	Wartość *
1.	Wartości niematerialne i prawne	4 500,00
	a) program F-K „Bucha”	5 000,00
	b) dotychczasowe umorzenie programu F-K „Bucha”	-500,00
2.	Srodki trwale	339 000,00
	a) budynek przy ul. Rudej 23, Wrocław	359 000,00
	b) dotychczasowe umorzenie budynku przy ul. Rudej 23, Wrocław	-20 000,00
3.	Zapasy – towary	8 000,00
	a) cukier	3 000,00
	b) mąka wrocławska	1 000,00
	c) mąka tortowa	500,00
	d) mąka ziemniaczana	1 500,00
	e) mąka krupczatka	2 000,00
4.	Należności krótkoterminowe – z tytułu dostaw i usług	6 000,00
	a) PHU „Kobra”, Szczecin, ul. Wiejska 14	2 000,00
	b) Sklep „Alfa”, Szczecin, ul. Nowa 4	4 000,00
5.	Należności krótkoterminowe – inne	10 000,00
	a) Kaucje wpłacone	10 000,00
6.	Inwestycje krótkoterminowe	400 000,00
	a) środki pieniężne na rachunku bankowym nr 69114020040000340231300568	400 000,00
7.	Zobowiązania długoterminowe (kredyty i pożyczki)	54 000,00
	a) kredyt bankowy umowa nr AGF 56977	54 000,00
8.	Zobowiązania krótkoterminowe (kredyty i pożyczki)	18 000,00
	a) kredyt bankowy umowa nr AGF 56977	18 000,00
9.	Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług	21 000,00
	a) Cukrownia, „Szczecin, ul. Biała 15	12 000,00
	b) Młyn „Nad strumykiem”, Koszalin, ul. Mokra 32	6 000,00
	c) PHU „Słodycze”, Rewal, ul. Szeroka 167	3 000,00
10.	Kapitał podstawowy (1+2+3+4+5+6-7-8-9-10)	674 500,00
<i>*Składniki aktywów i pasywów wyceniono według zasad określonych w rozdz. 4 uor.</i>		

Polityka rachunkowości i plan kont

Wszystkie jednostki zamierzające prowadzić księgi rachunkowe **muszą opracować dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte zasady (politykę) rachunkowości**. Dokumentacja opisująca w języku polskim zasady (politykę) rachunkowości powinna zawierać opisy dotyczące między innymi zakładowego planu kont, ustalającego wykaz kont księgi głównej, przyjęte w jednostce zasady klasyfikacji zdarzeń gospodarczych, zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej. Plan kont powinien być sporządzony z odpowiednio rozbudowaną analityką. W bilansie otwarcia pojawią się konta, na których występują salda, oraz te z kont, o których wiadomo, że pojawią się na nich zapisy w okresie obrachunkowym. W miarę potrzeb można otwierać oczywiście nowe, kolejne konta niezbędne dla prawidłowego rejestrowania zdarzeń gospodarczych.

Ponadto jednostka **musi ustalić zasady ewidencji i wyceny składników**. W myśl art. 17 ustawy o rachunkowości, kierownik jednostki odpowiedzialny jest również za decyzje o stosowaniu jednej z określonych w tym przepisie metod prowadzenia ksiąg pomocniczych.

Dokumenty są sporządzane przez Kancelarię – stanowią usługę Dodatkową.